СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 142. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 20-го ЧЕРВНЯ 1951. No. 142. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 20, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРИСПІШУЮТЬ ЗАКІНЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ СВІДЧЕНЬ У СЕНАТІ

Вашинґтон, 18 червня. — Ще тільки чотири свідки мають переслухати в об'єднаних сенатських комісіях, щоб закінчити переслухання для вияснення причин звільнення ген. Доґлеса Мек Артура зі становища верховного командувача на Далекому Сході. Переслухання тривають від 3 травня і розгорнулися так широко, що не знати було, на чому вони скінчаться. Комісії прийшли до висновку, що дальші свідчення не принесуть користи, тому одноголосно вирішили вислухати ще тільки чотирьох нових свідків, а після того запросити ген. Мек Артура на вияснення пороблених йому закидів. Яку відповідь дасть ген. Мек Артур, невідомо, одначе панує думка, що він не схоче скористати з запрошення.

Загальне здивування викликала згода республіканських членів комісії, щоб не продовжувати переслухань, бо республиканці започаткували цю процедуру й погрожували піти до „самого споду справи". Вони змінили становище мабуть тому, що свідки подали багато фактів, які кидають інше світло на ролю ген. Мек-Артура ніж спочатку можна було думати. Одначе, найважливіша причина для закінчення свідчить — застій в інших комісіях й майже повний застій конґресової праці в ділянках оборони, які тепер мусять прийти на чергу.

Науковець Звільнений З Служби При Фльоті

Вашинґтон. — Команда воєнної фльоти виявила, що прийняла зречення зі служби д-ра Стефана Брунауера, з його становища головного хеміка в Дослідній і Рузбудовчім Відділі Морського Бюра. Він був учасником досвідів з атомовим вибухом на Бікіні 1946 р., а перед другою війною впродовж 25 років був командувачем морської фльоти. Сен. Джозеф МекКарті закидав команді фльоти, що вона перетримує в себе шпигів і звернув своє вістря проти Брунауера. Його відставили від праці два місяці тому з уваги на „ризик безпеки", а тепер він зрікся свого становища. Брунауер признався, що замолоду був членом комуністичної Ліги Молоді у своїй рідній Угорщині, одначе в Злучених Державах він виступив проти комуністів. Він каже також, що з праці пішов не добровільно, а його звільнили, не зважаючи на його велику працю для американської фльоти.

ВКРАЛИ ПИРІЖКИ І ВТОПИЛИСЯ

Вашинґтон. — Чотири хлопці, які вкрали кілька великих пиріжків з пекарського воза, втекли від поліції на острів на ріці Анакостії коло Вашинґтону. Коли поліція пустилася за ними в погоню, вони поскакали до ріки, щоб переплисти на другий беріг і всі потонули.

ЗГИНУЛИ ДВА СЛУЖБОВЦІ В АМБАСАДІ НА КУБІ

Гавана, на острові Куба. — Один американський морський піхотинець і нічний сторож при американській амбасаді згинули загадковою смертю від пострілу підчас нічної служби.

ВИРІШИЛИ КІНЦЕВІ ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ГЕН. М'АРТУРА члени злучених сенатських комітетів на таємному засіданні у Вашинґтоні, розглянувши покликання нових свідків та поновне вислухання ген. МекАртура. На фото (від ліва): сенатор Олександер Смит з комітету закордонних справ і відомий приятель українців, сенатор Стайлс Бриджес з комітету збройної служби, предсідник злученого комітету Ричард Россел і сенатор Там Коннелі.

ЛІБЕРАЛЬНА КОАЛІЦІЯ ПЕРЕМОГЛА У ВИБОРАХ У ФРАНЦІЇ

Партія ген. де Ґоля здобула найбільше місць в парляменті. — Комуністи мали найбільше голосів

Париж, 19. червня. — У недільних виборах у Франції ліберальна коаліція здобула знову найбільшу кількість місць у новій Національній Асамблеї. Кінцеві підсумки недільних виборів дали такий вислід: ліберальна коаліція, або т. зв. „третя сила", здобула усіх разом 7,669,502 голосів, що становить 44.83%, і матиме 354 посли в Асамблеї, на всіх 625. З цього на поодинокі партії цеї „третьої сили" припадає: соціялісти - 2,591,709 голосоів, або 93 місця в Асамблеї; народні республіканці — 2,084,013 голосів, 77 місць; незалежні і селяни — 2,049,113 голосів, 96 місць; радикали — 944,667 голосів, 88 місць. Саме праве Об'єднання Французького Народу ген. де Голя здобуло — 3,564,833 голосів, або 20.84% процент, що дасть йому у висліді 101 місць в Асамблеї, найбільшу кількість між поодинчими партіями. Комуністи, хоча між поодинчими партіями здобули найбільшу кількість голосів, бо 4,406,301, або 25.76%, матимуть на підставі нового виборчого закону тільки 89 місць в Асамблеї, в порівнянні зі 160 місцями, які вони займали в попередній Асамблеї. З результату виборів нової Асамблеї робиться висновок, що коаліційна „третя сила" соціялістів, радикалів і народних республіканців, яка сама мала рішальну перевагу в попередніх виборах, в яких ще не брали участи де-ґолісти, тепер мусітиме опертися на — „четвертій силі" незалежних, щоб могти успішно задержати владу проти лівої комуністичної і правої де-ґолівської опозицій. Черговим завданням буде знову узгіднити в деяких випадках дуже розбіжні програми поодиноких коаліційних партій, щоб могти створити новий уряд. З висліду виборів виходить ще два характерні для теперішніх відносин в Західній Европі факти, а саме, величезний зріст популярности правої партії ген. де Голя та абсолютна поразка комуністів в порівнянні з попередніми виборами, хоча й цим разом во здобули ще значну кількість голосів. Після виборів, теперішній уряд вважається вже тільки тимчасовим і виконуватиме свої функції провізорично до вибору нового уряду в липні. В результаті виборів де-ґолісти відібрали від комуністів місце „першої партії" в Асамблеї, хоча комуністи задержали ще становище „найбільшої партії" в країні.

БРИТАНІЯ ПРОПОНУЄ ІРАНОВІ 28,000,000 ДОЛЯРІВ ЗА НАФТУ

Лондон, 19. червня. — З авторитетних джерел тут вчора повідомлено, що Англо-Іранська Нафтова Компанія запропонує сьогодні іранському урядові виплату $28,000,000 на конто майбутніх претенсій, що їх може видвигнути іранський уряд до компанії в дальших переговорах. Іранський уряд зі свого боку домагався 75% чистого доходу компанії від 29 березня, отже від дати ухвалення націоналізаційного закону. Сума, запропонована британцями, є багато менша. Компанія видвигнула свою пропозицію в порозумінні з урядом, — поінформувавши про це теж уряд Злучених Держав. З британського боку висловлюється надію, що іранський уряд прийме ту пропозицію головно як виразний вияв доброї волі до мирного полагодження непорозуміння та припинить протизахідну пропаґанду, яка може найбільше пошкодити самому Іранові, зважаючи на стратегічну важливість іранської нафтової промисловости. У зв'язку з переговорами, у висліді яких поважно заінтересовані теж Злучені Держави, відкладається вже майже з години на годину практичне здійснення націоналізації. Загальне положення в цій справі все ще вважається за „серіозне".

СВІДЧЕННЯ В СЕНАТСЬКІЙ КОМІСІЇ ШКОДЯТЬ РОЗВІДЧІЙ СЛУЖБІ

Вашинґтон, 18. червня. — За повідомленням Джеймса Рестона, дипломатичного кореспондента щоденника Ню Йорк Таймс, члени сенатських комісій, які переводять допити в справі звільнення ген. МекАртура зі становища головного командувача на Далекому Сході думають про вплив свідчень на американську розвідчу службу і, навпаки, про звіти тієї служби для вжитку американських військових і політичних чинників. Тому, що підчас допитів посипалися різні закиди проти американських військовиків на Далекому Сході, сенатори попросили розвідчу службу потвердити або заперечити такі закиди. Підчас таких провірок сенатори натрапили на перешкоди, яких досі не зустрічали, бо розвідча служба здебільша мовчить і не дає ніяких відповідей. Тоді сенатори звернулися до урядовців з розвідчої служби, що були тоді у Вашинґтоні. Деякі з них дали зовсім щирі інформації. Одначе, коли прийшлось їм писати ці інформації, вони не могли цього зробити, бо писані відповіді виходять інакші. Після довших спроб з інформаційною службою сенатори прийшли до висновку, що вони не зможуть дістати інформацій, потрібних їм для провірки закидів, і тому мусіли зректися дальших спроб. — З Далекого Сходу почали наплививати вісті, що Пейпінґ точно перевірює відповіді на допитах у сенатських комісіях.

СОВЄТИ ПРИСВОЮЮТЬ СОБІ ПРАВО КОНТРОЛІ БЕРЛІНСЬКОЇ ТОРГІВЛІ

Берлін, 19 червня. — Представник совєтської контрольної комісії в Берліні, Сергій А. Денгін, поінформував вчора листом комендантів трьох західних секторів міста, що Совєти „мають право" контролювати всі посилки товарів теж зі західного Берліна. Цей лист є відповіддю на західний протест проти совєтської вимоги, щоби кожна посилка товару з Берліна відбувалася тільки за совєтським дозволом, зглядно, щоби до кожної посилки додавати вияснення про походження сирівців, з якого товарі були випродуковані. Відповідаючи на зажалення німецьких торговців, західні коменданти дня 11-го червня видали окрему інструкцію, звільняючи торговців від таких вияснень. Але совєтські власті, у висліді, відмовилися пропускати посилки без таких вияснень, що знову створило своєрідні умовини бльокади Берліна.

ВІДВІДИНИ АДЕНАУЕРА В ІТАЛІЇ СКРІПЛЮЮТЬ ЄДНІСТЬ ЕВРОПИ

Рим, 19 червня. — Канцлер західно-німецької республіки, д-р Конрад Аденауер, закінчив вчора свої перші офіціяльні відвідини в Італії, в результаті яких зроблено „дальший крок" для політичного і господарського об'єднання західно европейських країн, зокрема для кращого порозуміння між Італією, Францією та Німеччиною, що й стверджено в кінцевих заявах. Канцлер Аденауер виявив „повне вдовілля" з однозгідности поглядів обох країн в принципових справах, які раніше узгіднено вже теж між італійськими і французькими державними мужами. Канцлер Аденауер сьогодні буде прийнятий ще на авдієнції в Папи та вернеться до Німеччини. Італійський премієр де Ґаспері відплатить ці відвідини такими ж в Німеччині з кінцем цього року.

ГЕРОЇНУ ПРИВОЗЯТЬ З КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ

Ню Йорк.—Недавнє пожвавлення продажу наркотиків і їхнє поширення серед молоді в Злучених Державах і в Канаді, приписує федеральний комісар наркотиків, Гері Дж. Анслінґер, комуністичному Китаєві. У своїй промові на закінчення „наркотичної клініки" Американського Леґіону в готелі Валдорф Асторія він заявив, що продукцію наркотиків в Італії й Туреччині можна взяти під контролю. За те пачкування героїни, яку виробляють у Комуністичному Китаю, не можна ніяк сконтролювати. „Я можу вам подати імя вулиці в Тієнтсіні, де виробляють цей наркотик і то з вірогідного джерела" — сказав комісар.

На радість приявним Анслінґер сказав, що зібрання Економічної й Суспільної Ради Об'єднаних Націй, яка збереться в Женеві наступного місяця, займеться скликанням міжнародної конференції для наркотиків. Америка виступить там пропозицією зменшити на 75 відсотків продукцію героїни, загальне виробництво якої сягає 500 тон річно. Вже й тепер існує міжнародна умова з 1931 р. в справі продукції наркотиків і тому теперішнє поширення наркотиків в Америці ще не найгірше.

АРМІЯ ЗВІЛЬНЯЄ РЕЗЕРВІСТІВ ЗІ СЛУЖБИ

Вашинґтон, 18 червня. — Команда армії оголошує пляни длязвільнення коло 100,000 неактивних резервістів і резервових добровольців, яких закликано до активної військової служби. Програма розпуску резервістів складена так, що будуть звільняти з початку малі групи резервістів, а опісля більші відділи для повороту до цивільного життя, так, щоб розпуск покінчити до 3 грудня ц. р. В „неактивній і добровольчій резерві" опинились такі юнаки, які не були членами зорганізованих частин і які не діставали ніякої платні за добровільну участь у вправах, виконуваних за мирних часів. По кілька тисяч вояків повертатиметься кожного місяця зі служби на Далекому Сході на підставі згаданого пляну. Звільнені зі служби перейдуть до такого стану, в якому вони були давніше, а саме до „неактивної або добровольчої резерви". Цей плян здійснювати у той час, коли урядові чинники закликають до посилення мобілізації всіх сил ЗДА. Адмірал Форест П. Шерман, з ген. штабу фльоти, у своїй промові в Білоксі, Місс., застеріг, що перемога аліянтів у Кореї може дати підставу Об'єднаним Націям до започаткування розброєння. Він одначе проти такого кроку з уваги на російську небезпеку.

В АМЕРИЦІ

● **Вважає атомову бомбу перестарілою** — не хто інший, як один із її винахідників, д-р Едвард Теллер, фізик із лябораторії в Лос Аламаос. Про це пише конґресмен Едвард Ербер, який брав участь у досвідах на Еніветок і який тоді розмовляв з Теллером.

● **Стримали пляни побудови залізниці з Бріґіш Коломбії до Аляски,** як заявив секретар внутрішніх справ, Оскар Л. Чапман. Спільна американсько-канадійська комісія прийшла до висновку, що така залізниця не мала б стратегічної вартости.

● **Відбув Корейську кампанію** і відсунений з неї як малолітній, вояк Лойд Остин з Джексонвіл, на Фльориді. Він зголосився до морської фльоти, щоб пізнати, як вона „оперує". З армії його відправили на прохання матері, 23. жовтня 1950. Тепер він дозрів і зголосився знову до війська.

● **Тільки патріотичні промови й** співи, з виключенням релігійних обрядів, увійшли в програму закінчення шкільного року в Центральній Школі, втримуваній на стейтові фонди в місцевості Сомерс, Н. Й. Це зроблено на домагання катол. священика, монсіньора Едварда Дарґіна, пароха церкви св. Иосифа з Кротон, Н. Й.

АЛІЯНТИ ВІДБИВАЮТЬ ВОРОЖІ ПРОТИНАСТУПИ

Токіо, 19. червня. — Аліянтські війська на фронті в центральній Кореї відбили вчора ряд протинаступів ворога, що знову стягнув великі підкріплення в „залізний трикутник" та намагається відновити там свою базу. Червоні атакували головно на схід від міста Кумгва на шляху аліянтського наступу на нову ворожу базу в Кумсонґ та в т. зв. коридорі, що веде через гори центральної Кореї до східного побережжя. Всі наступи ворога відбито з великими втратами для нього, хоча червоні застосували прийняту ними тактику інфільтрації та наступів в темноті ночі, коли аліянтська авіяція і артилерія обмежені в своїх діях. Перший наступ ворога був відбитий в 4-тій годині рано і він відступаючи, залишив на полі битви 237 своїх трупів. На більшості інших секторів фронту сильні аліянтські патрулі запускалися далеко у ворожу територію, намагаючись встановити ворожі укриття і концентрацію та заставляючи ворога до передчасної акції. В усіх випадках натраплювано на збільшений спротив, при чому ворог користувався теж більшою зброєю. У фронтових повідомленнях заявляється, що ворог знову стягає великі резерви в людях і зброї, приготовляючись до „третьої рунди" свого безуспішного досі наступу. Більший успіх у вчорашніх боях мали аліянти на фронті на схід трикутника Чорвон-Пйонґґанґ — Кумгва, вибиваючи ворога з його укріплених гірських позицій та здобуваючи півтора милі важливого стратегічного терену. До найзапекліших боїв приходило на східному секторі на північний захід від Індже, де ворог має сильно укріплені гірські позиції та намагався оборонити їх перед піддержуваним артилерією наступом аліянтів. Не зважаючи на відповідну піддержку теж з боку авіяції, аліянтам не пощастило виперти ворога з його укріплень. Натомість майже без спротиву з боку ворога аліянти поліпшували свої позиції в районі Янґґу та резервуару Ґвачон. Теж на північ від Кумгви аліянти поступили три милі вперед, натрапляючи тільки на „обмежений" ворожий спротив. Аліянтські воєнні кораблі „втихомирили" ворожу артилерію на східному побережжі біля Вонсан.

Розгортаються Повітряні Бої в Кореї

Токіо, 19 червня. — Впродовж останніх двох днів в Кореї приходило до великих повітряних боїв переважно між аліянтськими і ворожими турбо-літаками, з чого робиться висновок, що в найближчій „третій рунді" свого наступу ворог готов вже використати вповні і повітряну силу. До боїв приходило в районі корейсько - манджурського кордону, де ворожі літаки вперше атакували вже переважаючими силами. Вчора вже 56 ворожих літаків совєтського типу МІҐ виступило проти 37 американських турболітаків, що знову виправдали свою абсолютну перевагу в повітрю. П'ять ворожих літаків збито і два пошкоджено в повітряних боях. Всі аліянтські літаки повернулись на свої бази. Попереднього дня 25 совєтських літаків атакувало 20 аліянтських. Один ворожий літак був збитий і 6 пошкоджених. Аліянтські літаки, завдяки своїй переважаючій швидкості та боєвій силі, теж цим разом не мали втрат.

ПОВНА ЕВАКУАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ З РАЙОНУ 38 ПАРАЛЕЛІ

Корея, 19 червня. — Аліянтські і червоні війська почали повну евакуацію цивільного населення з цілого простору 38-мої паралелі в Кореї, встановляючи там широку смугу „нічиєї землі". Ширини цеї смуги не подається, але вона виносить кілька миль.

СОВЄТИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В НАРОДОВБИВСТВІ В КИТАЮ

Ню Делгі, Індія, 19 червня. — Тут наспіли достовірні інформації, що в масових розстрілах „ворогів народу" і „контрреволюціонерів" в опанованому червоними Китаю беруть безпосередньо участь совєтські енкаведисти. В Китаю тепер найбільшим злочином вважається симпатії до Злучених Держав.

ТИФ І ВІСПА МІЖ ЧЕРВОНИМИ В КОРЕЇ

Вашинґтон, 19 червня. — Тиф, віспа та інші заразливі недуги збирають своє велике жниво за ворожими фронтовими лініями в Північній Кореї твердив тут вчора на пресовій конференції ген. Кравфорд Ф. Семс, командант сміливої американської медич. експедиції за ворожі лінії. Метою тої експедиції було провірити інформації та встановити рід пошестей між ворожими вояками, щоби могти поробити відповідні охоронні заходи для аліянтських військ. Кілька таких експедицій було вже раніше, але жадна з них не вернулася. Ген. Семс, в товаристві кількох китайців і корейців, усі у відповідному перебранні, висадились малими гумовими човнами в район Вонсан. Початково вони мали на меті викрасти одного хворого або одного трупа з ворожого шпиталю, щоб на ньому могли прослідити хворобу. Проте, щастя сприяло цій експедиції і д-р Семс, при допомозі місцевих аґентів, сам побував у ворожому шпиталі та на власні очі міг ствердити маси ворожих вояків, заражених тифом, тифоїдом і віспою.

ІРЛЯНДІЯ НЕ ПРИСТУПИТЬ ДО АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ

Дублін, 19. червня. — Вибраний знову премієром країни Імон де Валера заявив вчора на своїй першій пресовій конференції, що в ірляндській закордонній політиці не буде жадних змін, зокрема відносно участи в Атлантійському Пакті. Він вважає, що як довго Ірляндія поділена, так довго вона не може анґажуватися в того роду зобов'язаннях. Де Валера підкреслив, що він бажає приязних стосунків з усіми країнами британської спільноти народів, але не залишив теж жадного сумніву, що він не думає вводити знову до тої спільноти теж Ірляндію. На запит про його відношення до Атлантійського пакту, де Валера заявив: „Ми приймаємо лінію, встановлену попереднім урядом. Це було б дуже трудно для будь-якого уряду зайняти інше становище, як довго залишається поділ нашої країни".

В СВІТІ

● **Португальський парлямент** — проголосив вибори на президента країни в дні 19-го серпня.

● **В Югославії засуджено на кару ув'язнення від 4 до 10 років чотирьох болгаринів за шпіонажу.**

● **Совєтський амбасадор** у Вашинґтоні, А. С. Панюшкін, що в дорозі до Совєтського Союзу зупинився в Швеції, виявив дві „ґеніяльні рецепти" на замирення в Кореї та на скликання конференції чотирьох міністрів. Щодо першого він пропонує, щоби американці і інші аліянти перестали стріляти та забралися в Кореї і тоді там буде „мир", а щодо зустрічі міністрів — вона відбудеться, як тільки західні великодержави погодяться на — „справедливі" домагання Совєтів.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОТРЕБА ВІДМЕЖУВАННЯ

Взагалі можна ствердити значний поступ в Америці щодо розуміння таких понять як „Росія" і „російський". Проте, тут і там, дається ще й тепер відчувати стару плутанину про „Росію" як державу, що складена тільки з одного „російського" народу. Американські українці багато робили в тому напрямі, щоб навчити американців відмежовувати „Україну" від „Росії", а український нарід від московського. Це робили ми тоді, коли все, що було зв'язане з Росією та російською назвою, тішилось в Америці спеціяльною увагою і привілеями. Та куди важливіше робити це тепер, коли з російським іменем зв'язують теж і українське ім'я, як говорять про російський імперіялізм, про російську агресію, про російський терор, про каторжну працю в Росії, про російський большевизм і т. п. Ми вже мали нагоду зауважити у деяких американських газетах, і в книжках, як там пишеться про „російські злочини" чи „російське варварство" в такий спосіб, неначе б вони були ділом також і тих народів, які хоч і заселюють „Росію", але яких вона підбила. Що більше: дехто починає ці злочини поширювати навіть на всіх слов'ян і говорить про „слов'янську загрозу" та „слов'янське варварство".

Як давніше говорено про „російську культуру" і важко було переконувати американців, що те, що вони розуміють під цією культурою, є в багатьох випадках культурним вкладом інших народів, а не „російського", себто московського народу, так тепер доводиться вияснюти, що те, що вони сьогодні називають „російським імперіялізмом", чи „російським варварством", не є прикметою і ділом українського народу, чи інших культурних народів, країни яких входять до складу Совєтського Союзу. До того ж у Совєтах пануючий і упривілейований нарід це — як за старої Росії — московський нарід та його мова й культура. З нашого боку це ніякий „расовий" чи „націоналістичний" випад проти московського народу (хоч русофіли та комунофіли так тут ці речі представляють), а тільки ствердження, що поневолені Москвою народи мають свою окрему мову й культуру і що вони жадні імперіялісти, а навпаки, самі впали жертвою московського імперіялізму.

Що ця справа потребує пильної уваги, можна було зауважити хоча б на „Балтійськім Дні", який відбувся минулої суботи в Карнеґі Гол, у Ню Йорку, де промовляв, між іншими, сенатор Овен Брустер, республіканець з Мейн, гостро атакуючи російський терор та російське варварство. До чого вже дійшло русофільство в Америці, говорив сенатор Брустер, пізнати по тому, що ще й сьогодні маємо університети, в яких читається при закінченні шкільного року доповіді на тему „Російський вклад у нашу культуру", сбто в культуру американського народу...

Ця заввага сенатора Брустера, річ ясна, виявляє ту реакцію, яка тепер зроджується у „старих" американців, що їх годовано довгими десятками років „вищою російською культурою" і що не можуть стерпіти тих образ, якими Москва обкидає тепер усе американське. Тепер їм таки важко добачувати „вищу культуру" там, де гніт і терор, де невільнича праця і народовбивство.

Коли мова про нас, то ми не пропаґуємо ніякої „вищої" української культури, чи „вищої української раси". Ми тільки хочемо, щоб Америка і світ знали, що терор, гніт, невільнича праця і народовбивство — не вийшли з Києва чи Львова, а з Петербурґу і Москви, а Україна впала першою й найбільшою жертвою цього варварства, з якого намагається ввесь час визволитись.

Висновки з іранського конфлікту

Націоналізація нафти в Ірані та зв'язаний з нею англо-іранський конфлікт виявили недвозначно, що Близький Схід це одне з найслабших місць в цілій оборонній системі заходів проти сподіваного нападу з боку Совєтського Союзу. Хоча полагодження теперішнього конфлікту приковує головну увагу, проте генеза, обставини та наслідки кризи заставляють західних аліянтів поробити відповідні висновки теж на майбутнє і не тільки відносно самого Ірану, але й цілого Близького Сходу.

Ці висновки, по думці відомого американського публіциста Генсона Болдвина, є двоякого роду: одні з них відносяться до самої нафти в Ірані та в районі Перського заливу, а інші до стратегічної ролі Близького Сходу в оборонних плянуваннях Заходу.

Нафту в Ірані та в районі Перського заливу вважалося досі за „вітальну" для західних великодержав. Але ближча аналіза виявляє, що цього не можна брати дослівно та що західні потуги можуть вести і виграти війну теж без цеї нафти. Вже тепер всі познаки вказують на те, що у випадку нової війни жадна з воюючих сторін не могла б користати з тої нафти. Теоретично іранська залізниця та інші засоби транспорту могли б перевезти від 100 до 200 тисяч барилок нафти від Перського заливу до Каспійського моря. звідки могли б її перебирати совєтські кораблі. Але практично такий перевіз був би дуже утруднений, якщо взагалі можливий під час війни. Про це подбала б вже аліянтська авіяція, рівночасно зі саботажами внутрі країни.

Коли йдеться про аліянтів, то американські і британські кораблі могли б цю нафту забирати з Перського заливу, але це теж тільки теоретично, бо практично нафтові терени могли б бути легко знищені теж совєтськими бомбардувальниками, або зайняті совєтськими парашутистами чи знищені місцевою комуністичною п'ятою колоною. Рахуючись з такою можливістю, аліянти готові вже наперед знищити великі рафінерії нафти, щоб не дати їх в руки большевиків.

Беручи це до уваги, Болдвин дораджує аліянтським стратегам, щоб вони вже поробили з цього відповідні практичні висновки та постаралися створити або розбудувати нові джерела нафти, що могли б бути використані аліянтськими силами в цьому районі, без рівночасної загрози з боку ворога. Сюди належить насамперед пошукування та експлуатація нових нафтових джерел в менше загрожених теренах, спорудження нових рафінерій нафти, будова фабрик синтетичної газоліни, розбудова наливної фльоти для перевозу нафти, відповідне магазинування нафти в безпечних місцях і т. п.

Не менш важливі є висновки політичного характеру. Теперішня криза в Ірані тільки пригадує своєрідну запальність Близького Сходу. Всі ті країни не є стабілізовані політично і криза чи державний переворот і зміна уряду в однім чи в кількох з них може впродовж ночі стати причиною нової світової війни. Єгипет вже тепер домагається евакуації британських військ із зони Суецького каналу і британське близько-східне командування розглядає можливість перенесення свого осідку на Кипр. В Сирії і Ливані, як теж в інших арабських країнах часто перехрещуються інтереси самих західних держав і це проявляється в багатьох інтриґах, що легко можуть вихопитися з-під контролі та обернутись проти них усіх. При цьому не можна забувати, що власне на Близький Схід звертає тепер головну увагу теж Совєтський Союз, вважаючи його „центром світу", від опанування якого залежить теж панування над світом.

Америка зі свого боку приділювала досі тому районові тільки другорядну політичну увагу. Але тепер, в своїй передовій ролі організатора світової оборони проти большевизму, Злучені Держави намагаються здобути там відповідну стабілізаційну опору, що на випадок війни могла б правити за головну оборонну базу. Тут в першу чергу входить в гру Туреччина, що зі своїми двадцяти дивізіями, модерно вишколеними і озброєними, становить головну військову силу. Крім того, американське позитивне становище до політичних аспірацій поодиноких близько-східних країн створює багато менше підозрінь і пересудів щодо самих американських замірів. Тому теж Злучені Держави силою обставин і фактів починають теж в тій частині світу грати головну ролю в політичній і стратегічній організації оборони проти большевизму.

П. Василенко.

Большевицька препарація клясиків літератури

З. Степан Васильченко.

В останні роки большевицькі критики і „літературознавці" намагаються препарувати творчість видатних українських письменників - клясиків, подаючи сучасному українському читачеві тільки старанно вибрані і процензуровані твори письменника та даючи в відповідному тенденційному освітленні характеристику життя і творчости письменника.

Видатний український новеліст Степан Васильченко, що встиг померти власною смертю і тим урятувався від неминучої долі своїх колеґ по перу, від большевицьких тюрем, заслань і концтаборів, тепер у відповідно препарованому вигляді подається сучасному читачеві. В 1949 році у Києві вийшла книжка повістей і оповідань Степана Васильченка. В наслідок ґрунтовної цензурної селекції в це видання не ввійшли твори Васильченка, в яких порушені національні та релігійні теми („Роман", „Під школою", „Інспектор", „З дитячих вражень", „На розкоші", „Московський ґедзь", „Вечеря", „На вечерні", „Сласенник" та інші).

У вступній статті В. Курашової подані фальшиві і викривлені факти з життя і творчости Васильченка. Цілковита неправда є твердження критика про те, що ніби редакція української газети „Рада" хотіла відвернути Васильченка від демократичного напрямку творчости. Неправда також і твердження про літературні впливи на письменника. Неправда, що „твори А. Чехова і М. Горького допомогли письменникові... відштовхнутися від традицій народницько-просвітянської прози". Цю неправдиву і тенденційну думку спростовують раніші досліди совєтських літературознавців і зокрема статті в „Литературной Энциклопедии" та „Большой Советской Энциклопедии", надруковані в 20 рр., коли вчені могли ще писати більше правди. В цих статтях зазначено, що в світогляді Васильченка збереглися риси архаїчної селянської ідеології, що письменник малює життя українського села через призму романтики і містики, що народницькі традиції міцно живуть у творчості Васильченка, що неоромантизм, мрійність і особливий ліризм є характерні риси його творчости. Неправдиві твердження Курашової заперечує і сам Васильченко на сторінках цієї ж самої книжки 1949 року видання. „Впливи української народної пісні, Шевченка, Гоголя — це основні впливи, під якими я зформувався як український письменник" — так сам Васильченко пише про літературні впливи на свою творчість. А трохи далі на сторінці 51 цього ж видання 1949 року читаємо ще раз: „Найсильніше враження, повторюю, справила на мене ця трійця: Пісня, Кобзар і Гоголь". Отже шаблонове стереотипне твердження про „благотворное влияние передовой русской литературы" тут абсолютно не має ніякого ґрунту.

Старанно замовчуючи і обминаючи твори Васильченка, в яких він порушує національне питання, В. Курашова якось таки прохопилася, згадавши одним реченням про небажані для неї твори: „Саме в період співробітництва в „Раді" він написав кілька творів, в яких виявив нерозуміння національного питання („Крамольна ніч", „Інспектор"). Цим реченням В. Курашова виявила себе прихильницею царського міністра Валуєва і національної політики царського уряду. Варто пригадати зміст цього забороненого большевиками оповідання. Дія відбувається в дореволюційній школі на Україні. Інспектор Воронюк — це типовий перевертень-малорос вірний слуга царського уряду, русифікатор, українофоб. Він забороняє українські пісні на шкільному святі. І діти змушені співати тільки офіційні казенні пісні: „От Кавказа до Алтая, от Амура до Днепра" та інші, в яких прославлявся цар та імперіялізм царського самодержавства. Коли закінчилася офіційна частина, учителі та інші представники місцевої інтеліґенції в тісному колі влаштували вечірку. Інспектор у розмові з слідчим гостро виступав проти українського руху „Все это наносние неестественное" — казав він. І от в цей час гурт присутніх заспівав українську народну пісню „Зібралися всі бурлаки". Інспектор був обурений докраю! „Нет, это невозможно! Я уйду!" категорично протестував він. Його заспокоювали. „Побідним виром знов полинули звуки, задавили голос інспектора. І всі, не дослухавши розмови, не договоривши слів, попливли до гурту, як тріски в потік води. Обличчя в панночок зарожевіли, чиновницькі очі заграли. Співали пані і панни, співали паничі, у хвості козликами пнулись до гурту — співали огрядні сиві мундури... Всі з'єдналися в один гурт, палахкотіли одним настроєм, як одно багаття. Воронюк поривався втекти і знову вертався, немов тягло його назад якоюсь силою. Далі випростався коло стіни — великий, як світ. Очі його то займалися, то гасли, ніздрі роздувалися, а чуб на голові раз-по-раз ставав горою, немов хто дув на нього ззаду ковальським міхом. Стояв, мов прикований до муру звір, щохвилини пориваючись на гурт.

Що діється тепер в світі,
І чиї ми діти...

стриманим гірким докором лунали повторені слова пісні... Мов вітром зірвало Воронюка з місця: стояв уже в гурті —

(Закінчення на стор. 3)

О. Несіна.

АНГЛІЯ ЧИ АМЕРИКА?

(Полеміка двох учених)

Відповідаючи на скарги Расела, професор Гарвардського Університету Крейн Брінтон у своїй статті в журналі "Look" (ч. 10) підкреслює, що проф. Расел нічого не зробив, щоб поліпшити відносини між Америкою і Англією. „Маленька взаємна критика добра, але лінія між критикою і придирливими докорами така тонка, що ми всі мусимо бути обережними, щоб не перейти її" — говорить Брінтон.

Заперечуючи твердження Расела, що американці не розуміють небезпеки одночасної війни в Европі і в Азії проти Росії й Китаю, він пише таке: „Ми не можемо йти за ідеєю Расела і відмовитись — чи фактично відмовитись від Азії, щоб концентруватись на утриманні Західної Европи. Ми можемо й мусимо плянувати разом з іншими демократичними народами підтримку демократії в Азії і в Европі". Брінтон далі пише, що Америка в сучасний момент становить собою переважаючу силу в складній системі національних держав, які змагаються. Багато американців надіються, що ця система може колись об'єднатись по згоді народів світу в вільну світову державу, так, як американські 13 суверенних стейтів були об'єднані в 1787 р. „Але цей день не є 1951 рік, а тим часом ми мусимо якнайліпше грати в стару гру балянсу сил", — продовжує проф. Брінтон.

Брінтон нагадує, що Англія сама в минулому столітті була лідером, була примушена тримати на поготівлі велику флотилію для всього світу і мала багато малих війн в Азії і Африці. Тоді англійці почували себе в ролі опікуна в світі суперництва інтернаціональної політики. Пройшов час і тепер Англія повинна відмовитись від керівництва нами. Тепер ми, американці, взяли на себе ролю опікуна. Більшість нас думають про це не як про грубе панування, але як про роботу, яку треба робити до того часу поки нації сівту знайдуть способи виходу з суперництва" — заявляє Брінтон. Він запевняє, що американці не будуть боротись з комунізмом тільки в Азії, як думає Расел, бо вузол, що прив'язує Америку до Европи, дуже міцний. „Ми будемо робити все, що зможемо в Західній Европі, хоч ми мусимо також це саме робити в Азії".

Брінтон далі пише, що Расел підкреслив погляди деяких американців, що Англія мало посилає військ до Кореї. Такі американці, за словами Брінтона, це галаслива меншість, яку треба брати не серйозніше ніж тих небагатьох незадоволених людей, які нарікали навіть тоді, коли англійці висадились з нами в Нормандії. Більшість американців знають, що Англія має війська в Гонґ Конґу і в Малаї.

Так само заперечує він твердження Расела, що американці думають про соціялістичний уряд Англії, як про уряд нездібний до керівництва. Багато ліберальних чи лише з широким кругозором американців стежать із симпатією за тим, як англійці намагаються розв'язати демократичним шляхом соціяльні й економічні проблеми, які в багатьох випадках тяжчі ніж ті, перед якими стоять американці.

Щодо науки й технології, то проф. Брінтон говорить, що тут проф. Расел впадає в щось подібне до „націоналістичних причіпок", чого він найменше з усіх людей мусів би собі дозволити. „Англійці, говорить він нам, роблять винаходи, американці копіюють. Це сумна стара історія, в якій кожна нація претендує на першість винаходів. В дійсності ж, наука, завдяки діяльності всіх людей, інтернаціональна, чи скоріше наднаціональна" — продовжує Брінтон.

Брінтон не згоден з Раселом, що приклад з державним секретарем, який походить із робітників, є прикладом соціяльної рівности в Англії. Він говорить, що це приклад політичної рівности, яка в Англії, безсумніву, така сама як і в Америці — навіть більша (щодо негрів). Але англійці, можливо, не мають такої соціяльної рівности, яку мають американці, враховуючи те, що в Англії має значіння для людини її походження". Ніяке комплексне суспільсдво не досягнуло досконалої соціяльної рівности. Так само й Америка, — говорить проф. Брінтон. Він теж не заперечує того, що в Англії зменшена різниця життьового рівня між найбіднішими і багатими.

Щодо американської зухвалости, про яку пише Расел, то Брінтон відповідає йому тим, що ніяка сила, яка мала перевагу над іншими в історії Заходу, не уникла обвинувачень в зухвалості. Деяку частину американців можна також в цьому обвинуватити, але не велику.

„Суміш практичного матеріялізму й морального ідеалізму в двох народах — англійському й американському та сама". — говорить Брінтон.

На закінчення своєї статті проф. Брінтон радить шукати розв'язки суперечностей не в повчанні й оскарженні один одного, але у взаємному вихованні. Співпраця між демократичними народами мусить бути основана на порозумінні і взаємній толеранції, яку члени окремих націй дістають в довгому процесі виховання. Коли ж мова про американців і британців, то вони в кращому становищі в порівнанні з іншими, бо:

„Ми і англійці, не зважаючи на невелику різницю в акценті і словнику, говоримо одною мовою. Ми можемо торгувати, обмінюватись студентами, радитись і слухать один одного по радіо, телевізії і кіно без перекладача".

(Закінчення).

М. Міллер.

ОЗБРОЄННЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА КНЯЗІВСЬКИХ ЧАСІВ

(2)

Українські щити мали форму вузького рівнобічного трьохкутника з трохи вигнутими довгими сторонами та іноді з округлою горішньою стороною, чим значно відрізнялися від круглих східніх та простокутних або фігурних західних. Щит являв собою дерев'яну раму, на яку набивалася залізна бляха або груба шкіра. Основа щита робилася й плетена з верболозу. Найдорожчі примірники були й суцільно металеві. На українських щитах очевидно не виображалися геральдичні значки, як на европейських лицарських, проте вони були прикрашені набитими на їх цвяшками та бляшками. В цьому сенсі розуміємо й назву щитів „червленими" в Слові, бо червленим називався і візерунчатий оксамит.

Зброя українського війська для нападу складалася з мечей, пізніше шабель, списів та булав. Рідше згадуються келепи, ще рідше бойові сокири.

Мечі були прості, з обох боків гострі, довгі до 1 мтр., та з клинком завширшки до 5 см. Держаки з перехрестям та яблуком вгорі, в формі пляскої півкулі, бронзові, рясно орнаментовані ритиною та карбуванням. Піхви дерев'яні, обтягнуті сап'яном або оксамитом, з бронзовою або срібною концівкою долі, з окуттям по мясцях та кільцем вгорі для підвішування. Ці мечі 10-12 ст., визначного, своєрідного типу, знаходяться в могилах та в випадкових знахідках, майже виключно на Вкраїні, де їх відомо цілих або в фрагментах, по музеях, вже понад 120. Почасти знаходили такі мечі в Надбалтиці, чому раніш вони й звалися „варязькими". Але за останні часи накопичилося вже стільки матеріялу та відомостей про них, що виявлене й точне їхнє походження з Франконії над Райном, звідки вони діставалися до Східної Европи тороговельними шляхами по Дунаю та Балтицькому морю. Арабський письменник того часу Ібн-Даст просто каже, що „Руси мають мечі франкського виробу". Мечами тими користувалися князі, воєводи та витязі, і їх знаходять при похованнях значних людей біля давніх церков, як от у Києві, Галичі та інш., також в великих могилах ще дохристіянського часу, як от у Чорній могилі в Чернігові. Такі мечі прекрасного виробу та цілости, з вирізуваним на клинках імям майстра „Ульфберт", було знайтено на дні Дніпра в піску, біля Запоріжжя, також близько гирла Дніпра проти Херсону. Простіші мечі з гартованого заліза, на той же західно-европейський зразок, робилися й по більших виробничих осередках України ремісниками-бронниками, звідки на Україні збереглися й донині такі призвища як Мечник, Лучник. З договорів кн. Олега та Ігоря з греками, з першої половини 10 ст., бачимо, що на мечах присягали слов'янські дружини, які всі були озброєні мечами. В пам'яті народній на Україні меч зберігається в весільних звичаях, в піснях та казках.

Шаблі було принесено в Надчорноморські степи з Азії тюрськими ордами ще з 7. ст., ймовірно хозарами. Давніші шаблі були довгі, гострі лише з одного боку і ледве зігнуті наприкінці, чим нагадували ще вузький меч. Далі починають робити коротші та кривіші. Шаблі на Україні, як бачимо з великого археологічного матеріялу, були азійського, кавказького, а найбільше місцевого виробу, виключно з шабель, та їхня форма, надавала їм більшу придатність до легкокінного бою, а простіше, місцеве виробництво, робило їх дешевими та більш приступними для ширших мас. Ці властивости шабель обумовили їхню появу та розповсюдження в українському війську вже від 12 ст. та витиснення ними мечів, які найдовше трималися в вищих військових колах. Але до кінця князівської доби меч повністю виходить з практичного ужитку і лишається хіба як святочна зброя та традиційна ознака влади.

Списи завдяки своїй пристосованости для кінного бою, легкому та дешевому виробництву, мали в українському війську масове розповсюдження, як те видко з даних текстів, мініятюр та археологічних матеріялів. Спис в цілому називався в ті часи сулицею, від слов. пня сунути, або копієм, від пня копати і складався з дерев'яного ратищастружія та металевого листовидного вістря на кінці. Вістря, площики або концівки до списів, як і кращі мечі, робили з криці. Списами наносили перші удари з наскоку, як війська збивалися між собою. Далі билися шаблями та булавами. В окремих випадках, списи, кидали й ручно. Літопис переказує: „І ізидоша древляне противні, снемшамося обома полками на скупь, суну копієм Святослав на древлян, і копіє лети сквозі уши коневі і удари в ноги коневі, був бо дітеск" (940). Під час походу Данила Романовича на ятвінгів, „Один же воін управи десницю свою і земь рогтицю із пояса своего, далече верг, срази князя ятвінзького з коня своего і, летяща ему до землі, ізиде душа його з кровію во ад" (1256). В Литві, російських князівствах та в Европі тоді ж були розповсюджені різні форми зброї в вигляді коротких списів з різними концівками, що уживалися піхотою. В рос. князівствах вони звалися рогатинами, совнями, протозанами, в Европі — алебардами, францісками, ангонами, глевештабами і т. д. Вони мали бойові концівки різної форми — з одинокими, подвійними та потрійними клинками і вживалися піхотою особливо в боях з рицарями. Тими списами збивали рицарів з коней, або стягали до долу списами з гаками-баграми. В бою при Грюнвальді (1410) якийсь піший литовець такою рогатиною вдарив Великого Маґістра Тевтонського ордену Фон-Балка в горло під шоломом, збив з коня й забив до смерти. Також були розповсюджені в російських князівствах для пішого бою — бердиши, сокири з витягнутим понад держаком лезом, на довгому держаку. На Україні, завдяки кінному характеру війська, такої форми зброї ніколи не було.

(Продовження буде).

о. Іван Чинченко

ДВА ФАКТИ ПРО СОВЄТСЬКИЙ БЛАХМАН

2. Одеса спеціяльно для Еріо

1933 рік. По селах України та Північного Кавказу люди масово вмирали голодною смертю. За підрахунком науковців статистикі вза роки 1932 та 1933 в Україні та Північному Кавказі вмерло від голоду одинадцять мільйонів осіб. По окремих селах не було кому закопувати трупи померлих. Не знаємо ми, чи знав світ про те жахливе, небувале в історії цих земель явище. Знаємо, що газети Польщі писали про той жах, але населення Польщі не вірило в правдивість того, вважали це за пропаґанду.

В травні місяці того ж таки 1933 року до СССР приїхав голова французького парляменту Еріо зі своєю дружиною, що була походженням росіянка (з Росії виїхала втікаючи перед більшовиками в 1919-1920 роках) і знала економічні відносини та життя населення в Росії до 1917 року.

Як його „приймали" й дурили в Москві та інших містах Сов. Росії та України, автор цих рядків не має відомостей, зате маю повні й достовірні відомості, як французьких гостей дурили в місті Одесі, в Україні.

Перед приїздом Еріо до Одеси, бруд навколо і в середині головної станції Одеса був вичищений, станція ззовні і всередині була розмальована. Стіни заль і коридорів прикрашувалися рідкісними і дорогоцінними картинами, що на час перебування гостя в Одесі були перенесені з музеїв міста Одеси. Залі і коридори станції „тонули" в зелені, спеціяльно перевезеної з ботанічного саду університету. В ресторанах і буфетах на столах були „купи" булочок, м'ясних і тютюнових виробів, різні фрукти і багато іншого, що від 1928 року для мешканців СССР було „музейною рідкістю". Ціни були дореволюційні, тобто зменшені в 40-50 разів. В залях, на коридорах, на пероні станції було повно гарно ізодягнених людей, що, як і в Севастополі, були спеціяльно приготовані для цієї паради з спеціяльно довірених осіб — членів комуністичної партії та комсомолу. Так само як і в Севастополі там де мав бути гість з Франції, доступ туди був неможливий, поліція в цивільних одягах старанно охороняла вхід навколо нього.'

Гості з Франції звичайно „відвідали" і кінотеатр, і театр опери та балету, були на фабриках і в колгоспах, були в публичній школі і в Університеті, говорили з „робітниками" і „колгоспниками" (передягненими комуністами) і зі „студентами". Всі з особливим патосом розповідали про „радісне" і „щасливе" життя в СССР, всі дякували „вождеві", „вчителеві" і „батькові" „товаришеві" Сталінові.

Але вершок усього являла комедія з церквою. Гості з Франції чували про переслідування релігії в СССР та ліквідацію духовенства і руйнацію церков. Попросили „своїх добродіїв" чи могли б вони відвідати церкву... звичайно і це їм пообіцяли. Запитали паню Еріо, яку б церкву вона хотіла відвідати, остання попросила Свято-Михайлівську манастирську церкву.

В 1933 році майже по всіх містах і селах церкви в Україні вже не існували. Духовенство було виарештоване, а частина його вже згинула мученицькою смертю. Церковні будинки здебільша були зруйновані. Манастирі від 1920-1925 років вже не існували. В Свято-Михайлівським манастирі при вулиці Чіжикова 66 від 1922 року був студентський гуртожиток, а в Св. Михайлівській Церкві була бібліотека і студентська їдальня для студентів агрономічного факультету. За одну ніч все це було перенесене в інше місце, десятки тисячі томів книжок були перенесені в інше місце, церква була реставрована, і признаку не залишилося, що тут останні одинадцять літ була бібліотека й читальня. І коли в призначений день гості прийшли до манастиря, в церкві священик відправляв Службу Божу за всіма приписами і подробицями православної церкви. В церкві співав численний хор, до церкви „прийшло" понад двісті „вірних". Як у церкві (обслуга), так і на подвір'ї було понад сотню „ченців" — студентів-комсомольців агрономічного факультету, передягнених в чернечий одяг ...

Коли володарі міста провадили гостя з міста, попросили його записати свої враження про Одесу в книзі відвідувачів міста Одеси. Багато було написано, але кінець був какий: все добре ... але де б я не був і де б я не появився, то бачив одні й ті ж обличчя.

Самих тих осіб, що грали ролі і робітників і колгоспників, і студентів все те все не дивувало, бо вони були постійними особами в подібних комедіях, але комедією із „всящеником" були вони самі здивовані. Як виявилося пізніше, ролю свяценика грав актор з Одеського драматичного театру, а хористами в церкві були хористи театру опери та балету.

Є вістки, що багато тих людей (комуністів і комсомольців), що роками грали ролі „щасливих" і „заможних" жителів СССР в 1937-38 роках були заарештовані, і по них і слід загинув.

(Закінчення)

О. Тимошенко, архітект

ХМАРОДЕРИ І ЇХ СТИЛЬ

Різні були ступені поінформованости у нас про Америку, але одне напевно знав кожний ще до приїзду сюди, що тут існують хмародери. Певно, деякі европейські міста теж пишались своїми високими будинками, але висота їх, здається, не перевищувала 30 поверхів (маю на думці найвищий будинок в Антверпені). Варшава була горда з 14 поверхового будинку Prudential (до речі власність американського асекураційного товариства), Прага з 11 поверхового будинку „Пенсійного Уставу", Харків дістав від большевиків дарунок у формі незграбного комплексу, вищі частини якого доходили до 14 поверхів. Більше високих будинків, дякуючи більш толерантним будівельним законам, мала Бельгія (Брюссель і Антверпен). Там уперше прийшлось мені зіткнутися з проєктуванням високих будинків (Будинок Союзу Сталевих Підприємців Бельгії, конкурсовий проєкт).

Не зважаючи на те, що Европа мала теж свої високі будинки, а сьогоднішній СССР спішить теж з будовою хмародерів, які становлять собою невдалі копії перших американських хмародерів з псевдоклясичними оздобами (дивись „Forum" січень 1951), батьківщиною хмародерів є ЗДА. Небувалий розвій техніки при кінці минулого століття, розвій сталевих конструкцій та винахід у 1880 році електричних елевейторів дали можливість архітектам плянувати високі будинки тим більше, що сильне подорожіння будівельних ділянок стимулювало цю розв'язку також і фінансово. Першим таким будинком, де була застосована скелетова сталева конструкція, був будинок на перехресті 5-ої евні та Бродвею, який побудовано в 1898 році. Тоді думали, що це буде найвища будова, але вже в 1913 році повстає будинок Вулворта на 58 поверхів. Яка була архітектура цих будинків? Від 1893 року (шікаґської міжнародної вистави) в Америці переміг напрям копіювання клясичної архітектури европейськими зразками.

Не дивлячись на блискучі спроби архітекта Л. Сулівана в Шикаґо (1856-1924) створити дійсно сучасну і органічну американську архітектуру, незалежну від европейських традиційних забобонів, дати теж вираз і архітектурну форму новій скелетовій конструкції — архітектурна реакція того часу, опираючись на авторитет европейської традиції, перемогла. Ця реакція, яка вбила Сулувана як архітекта і яка майже вбила Франк Л. Райта — сучасного найбільшого своєю оригінальністю і поступовістю архітекта Америки, а може й світу, трималась майже до 1930 року, а навіть тепер іноді можна на неї потрапити. Тому архітектурне оформлення хмародерів було цілком чуже модерній конструкції: це було обліплювання сталевого скелету елементами історичних архітектурних стилів, переважно клясики, або ґотики. Хоч іще під впливом ремінесценцій ґотики, але вже під гаслом шукання нових доріг в архітектурі хмародерів пройшов конкурс на будинок шікаґської Трибуни.

Перша нагорода дісталась Раймондові Гудові — пізнішому авторові інших нижче згаданих будинків, а друга — фінському архітектові Е. Саарінен (помер 1950). Великий будівельний рух 1925-30 років залишає нам кілька вже сучасних архітектурних розв'язок, хоч може з досить запізненими декораційними мотивами з-під впливу Арт Нуво. До найцінніших з того часу треба згадати будинок Daily News (42 вулиця Схід), де архітектура має акцент вертикальний (запозичений пізніше архітектами Радіо Сіті) архітекта Раймонда Гуда. Того ж архітекта на західній стороні 42-ої вулиці — будинок видавництва McCraw Hill з акцептацією горизонтальною. Деякі будинки цього часу в погоні за рекордами досягли висоти, при якій рентовність вищих поверхів вже стає сумнівною. Це напр. найвищий будинок світу Empire State Building (архітекти Shreve, Lamb & Harman) при 5-тій Евню і 34 вулиці, який має 102 поверхи та має висоти 1250 стіп (вежа Айфеля в Парижі — 984 стіп, Святий Петро в Ватикані — 448 стіп.). Слідуючий наступний висотою Chrysler Building має 77 поверхів та 1046 стіп висоти (архітект W. Van Alen). Один з найвищих будинків будинків Филаделфії "Philadelphia Saving Fund Society" (архітекти Howe & Lescaze) мабуть наймодерніший формою та найбільш зближений до модерної европейської архітектури 1930-их років, завдяки швайцарцю Lescaze.

Найбільший вплив на архітектуру хмародерів Америки мала колективна праця архітектів 1) Raymond Hood & Fouioulloux; 2) Reinhard & Hofmeister; 3) Corbet & Harrison, знана під назвою Radio City, комплекс хмародерів, збудованих для Рокефелера. Цікаво, що на запит до архітектів ЗДА в цьому році — яку будову вони вважають за найважливішу для американської архітектури, найбільше відповідей було: Radio City. Цікава тут не тільки розв'язка поодиноких будинків, але й частина плянування вертикального міста, теоретиком якого був европеєць Corbussier, а ідеологічним противником американець Frank Lloyd Wright. Цей комплекс містить 30.000 людей в день у своїх бюро, має 3 театри, з яких найбільший — на 10,000 місць (найбільший у світі). Найліпші сучасні скульптори Америки співпрацювали з архітектами при декорації окремих входів. Тут також вперше застосовано у великих маштабах садки на дахах цих будинків. Хмародери, про які згадую, це майже виключно бюрові будинки, але високі будинки застосовано теж для інших цілей, як готелі (Валдорф Асторія на Парк Евню), шпиталі, осідок стейтової влади (Lincoln, Nebraska), книгозбірні (Гувера в Станфорді, Каліфорнія), мешкальні будинки та інші.

Після другої світової війни повстають нові хмародери, але висота їх переважно обмежується до 40 поверхів, бо практика показала, що це найліпша висота для використання і сталевої конструкції та з уваги на рентовність. Один з перших будинків по війні Esso Building між 51 та 52-ою вулицею на захід від 5 евню (архітекти Carson & Lundin), хоч на зовні і продовжує традицію Radio City, але в трактуванню маси та в своїх інтер'єрах більше модерний. Під впливом Radio City перебувають також інші повоєнні будинки — Mutual Life Insurance при 55 вул. та Бродвею, гірша копія — це будинок при Парк евню 100 (40 поверхів) і будинок сталевого промислу в Пітсбурґу (арх. Harrison & Abramovitz).

Більш оригінальний оформленням і деталями будинок алюмінюєвого промислу тих же архітектів в Пітсбурґу, де спробувано застосувати як найбільше алюмінію (вікна, зовнішні стіни під вікнами, стелі та інші деталі). Ці будинки, хоч і поважні розмірами, для розвитку нової архітектури мале що нового принесли.

Зате мусимо спинитись на трьох найбільш оригінальних будовах останнього часу, а саме: Будинок Секретаріяту Об'єднаних Націй — 39 поверхів (колективна праця), будинок фірми Lever Brothers при 53 вулиці та Парк евню в Ню Йорку, будинок ляборaторій при фабриці Janson & Son вюхдснэта Frank Lloyd Wright'a. Кожна з цих будов цікава і приносить багато нового.

Будинок Секретаріяту Об'єднаних Націй більше формально модерний своїм зовнішнім виглядом. Конструкція, опалення і вентиляція та вікна типові й для інших будинків. Новим є застосування скла для обкладки стін під вікнами. Шкіци до цього будинку були опрацьовані колективом архітектів різних націй під загальним керівництвом американця Harrison'a (співтворця Radio City та інших хмародерів). В ідейних шкіцах приймали участь Corbusier (Франція), Niemeyer (Бразилія), Havlicek (Чехословаччина), Nowicki (Польща) та інші. Будинок цей цікавив загал архітектів і на тлі його зав'язалась дуже жива дискусія (дивись листи Corbusier'a в "Architectural Forum" листопад 1950 та "Progressive Architecture" червень 1950), та його окрема книжка англійською мовою „Головна кватиря ОН".

В дискусії американських архітектів, улаштованій журналом "Forum", багато говорилось про брак монументальности будинку, що репрезентує міжнародну організацію. Власне поняття монументальности та ще до того монументальности сучасної дуже спірне та навіть потреба такої монументальности стоїть під сумнівом для багатьох сучасних архітектів. Багато говорилось про абстрактну монументальність будинку секретаріяту. Радимо кожному, хто має змогу, набратись безпосередніх вражень, оглянувши будинок на сході 42-ої вулиці. Певно, не зважаючи на різні ідеологічні і конструктивні закиди, це подія для сьогоднішньої архітектури.

Продовженням подібної ідеї але великим проґресом в плянуванні будинку, використанні денного світла, економічности конструкції та застосуванню герметичних вікон (яких миття буде виконуватись з зовнішньо підвищених витягів), є будинок Lever Brothers в Ню Йорку, що тепер будується. Автори цього будинку, архітекти Shidmore Owings & Merill є відомі з бездоганного рівня їхньої сучасної архітектури, яка виходить з їхнього бюро і яку вони на диво добре контролюють, не дивлячись на те, що їх архітектурне бюро найбільше в світі, в ньому працює — в Ню Йорку, Шикаґо та інших місцях — біля 1000 працівників.

Цілком окреме місце щодо розв'язки конструкції займає будинок ляборaторії Johnson в Віскансин. F. L. Wright з властивою йому оригінальністю розв'язав це завдання по-своєму, не застосовуючи навіть для залізнобетонової конструкції традиційних стовпів чи традиційних взірців для обрахунку. На жаль вік архітекта (82 роки) дає підставу побоюватись, що він не встигне закінчити свій другий проєкт хмародеру в Dalas в Тексасі.

... Можливо, що в дальшому розвою планування міст та в досконаленні горизонтального транспорту переможуть ідеї F. L. Wright'a про децентралізоване місто і будова хмародерів стане неактуальною. Мабуть для розвитку міст України занадто велика вертикальна розбудова міст ніколи не буде потрібна ані бажана і тому може українці - архітекти у себе дома з проблемою будови хмародерів будуть стикатися тільки в теорії.

(„Вісті" Т-ва Укр. Інженерів в Америці)

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРЕПАРАЦІЯ КЛЯСИКІВ ЛІТЕРАТУРИ

(Закінчення зі сторони 2)

найвищий над усіми. Ніхто не впізнавав його — не було вже дисциплінованого, прилизаного й надушеного чиновника. Сам собою розкуйовдився чуб, розстебнувся мундир, чорні очі горіли упертим огнем, і з мундура із шпагою аж випирався первісний гайдамачище. Замовкли всі, дивляться з острахом. „Ось же що, хлопці, — промовив він гаряче віддихаючись, — коли вже співати, так не такої!... У нас на Поділлі ось як співають... Воронюк кулаком розгладив уси, щось нове блиснуло в його очах, хитнув по-мужицькому головою. Здавалось, загримів десь на небі грім:

За Сибіром сонце сходить —
Хлопці, не дрімайте!
Та на мене, Кармелюка,
Всю надію майте!...

Дикий, нестриманий голос трощив і ламав усе в кімнаті, виривався з тісних стін на простори, на степи, мов сама та давня, затоптана та в мури забита козацька воля... Заскреготав зубами, тарахнув кулаком по столу. Посипалися, забряжчали череп'я й склянки. Повернувся, пішов мовчки, повагом... І на спині шкарубився мундир на ньому, мов шкура на вовкові, накучмився чуб, а на шиї теліпався, розсунувшись, зім'ятий шовковий галстук, як на бикові налигач. Намить усе в кімнаті заніміло..." Так закінчується оповідання „Інспектор". Автор показав тут могутній вплив народної пісні, що наче „євшан-зілля" переродила зачерствілу душу ренеґата Воронюка. Але Курашова вважає, що Васильченко виявив тут „нерозуміння національного питання".

Отже виходить, що Курашова солідаризується з національною політикою царського уряду, тац е й не дивно, бо теперішній большевизм цілковито переродився в великодержавний шовінізм! Один з найкращих творів Васильченка „Роман" не тільки не ввійшов у збірку творів 1949 року, але навіть і не згаданий у вступній статті. Та й не дивно, що цей твір також вважається тепер за „контрреволюційний", бо він не відповідає теперішній політиці большевиків в національному питанні. Натомість у 1929 році „Роман" увійшов у „Вибрані твори" Васильченка і про нього та про інші твори на тему національного питання в дореволюційній Росії („На розкоші", „Під школою", „З дитячих вражінь") згадано також у вступній статті до видання 1929 року: „Поруч з питаннями соціяльного ладу Васильченко ставить питання національно - культурні: право користуватися своєю рідною мовою, право матиосвіту в придатній для селян формі, право на використання скарбів народної творчости". Так само і в „Литературной Энциклопедии" про цей твір сказано так: „Роман" — классическое изображение дореволюционной руссификаторской школы на Украине. Бедовый, любознательный и умный мальчик, не сумевший преодолеть чужеязычия, притращается в врага школы". Отже порівнюючи совєтські видання творів Васильченка та висловлювання про його творчість 1929 року, бачимо разючу зміну в інтерпретації творчости, бачимо на цьому конкретному прикладі, як большевизм за 20 років еволюціонізував в напрямку російського великодержавного імперіялізму і шовінізму. І відповідно до цього загального напрямку старанно фальсифікуються і препаруються видання клясиків української літератури. Та як би не намагалися большевики вихолостити українських письменників, як би не намагалися причесати їх під свою гребінку, як би не намагалися втиснути творчість письменників в прокрустове ложе сучасної ідеології большевицького шовінізму, нічого з того не виходить: шило з мішка так і вилазить. І серед вибраних творів Васильченка 1949 року є твори, що викликають разючі асоціяції з сучасною большевицькою дійсністю. До них належить „Чайка", де змальовано горе матері, яка тужить за своїми синами, що гинуть у тюрмах за Шевченкові ідеали. Таке й оповідання „На чужину", де змальована руїна села, від'їзд селян на далеку чужину. А ліричний відступ в повісті „Широкий шлях" хіба не злободенно звучить для нашої сучасности:

„Україна... В одному вже тільки цьому слові і для нашого уха і навіть для уха чужинців бринить ціла музика смутку і жалю... Україна — країна смутку і краси, країна, де найбільше люблять волю і наменше мають її, країна гарячої любови до народу і чорної йому зради, довгої, вікової героїчної боротьби за волю, в результаті якої — велетенське кладовище: високі в степу могили, руїна та прекрасна на весь світ, безіменна, невідомо коли і ким складена пісня... Тяжкий сон, подвійна неволя і темна ніч, як ворон. — Тільки Дніпро з очеретами, тільки вітер з степовими могилами шепотіли ночами: гай-гай... умер прекрасний край... Україна — це тихі води і ясні зорі, зелені сади, білі хати, лани золотої пшениці, медовії та молочнії ріки... Україна — це мирні, обшарпані, голодні люди..."

В творах Васильченка багато смутку і туги, але нема в них зневір'я! В листі до своїх читачів письменник не турбується, що вони навіють комусь із читачів занепадні настрої, бо „в кого буйно загориться любов до ясного життя, той знайде зброю, щоб люто боронити його від чорних хижаків, від того чорного, смертельного суму, що віють на нас своїми хижими крилами. Знайде й зброю, знайде й шлях!"

Знайде й сучасний підсовєтський читач в творах талановитого новеліста С. Васильченка зброю проти „чорних хижаків" і правдивий шлях боротьби за визволення України.

З Театру

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ

(Прем'єра Українського Професій-ного Театру в Ню Йорку 10 червня)

Там за тихим за Дунаєм
На землі є Божий рай —
Побачить дай нам рідний край!

Ці неодноразово проказувані в п'єсі слова становлять водночас її ідейну вісь і ключ, яким вона ось вже близько століття відкриває для себе серця українського глядача. „Божий рай" — в розумінні нашого люду, отого народного масиву, що не дав себе поглинути історії, що перетривав усі бурі й лиха, трагедії й катастрофи аж до наших днів. Це вільна праця на вільній українській землі. Про такий ось „рай" — земний і плідно - творчий, реальний і покищо недосяжний — мріяли наші предки, що їх частину доля закинула була за синій Дунай, у степи й плавні Добруджі; образ цього Божого земного раю і зараз невідступно стоїть перед очима мільйонів українців — так на Батьківщині, як і в розсіянні по всіх усюдах сущих. І ця туга, цей потяг до праці й волі, до продовжування діла батьків і предків — є запорукою нашої невмирущости і свідченням того, що ми — сини народу, „що вгору йде, хоч був запертий в льох...

„Пролог — не епілог" (І. Франко)

Зверніть увагу, що задунайські українці — недавні запорожці — не тужать за брязкотом шабель, не полонять їх мрії про одчайдушні походи на турків та татар. Во минула вже в тім потреба, бо і свого часу ті походи та виправи не були лише молодецьким герцюванням, виявом надміру біологічної сили, а повинили важливу національну функцію — оберігали вільну працю своїх таки братів — українських селян і міщанства. І коли вони мають тепер — поруч кіс та серпів також шаблі та рушниці, — то це щоб могти власне здобути і втримати для себе і своїх дітей отой втрачений земний рай — вільну працю на рідній землі. Такий глибший зміст п'єси „Запорожець за Дунаєм" з її галерією типів-персонажів, від Карася починаючи і сивоголовим Прокопом кінчаючи...

Як старий запорожець, що провів життя у січових походах, у товаристві таких, як він сам, бойових лицарів Січі, Карась на свій новий „гречкосійський" стан, включно з родинним вогнищем, де порядкує його дружина Одарка, дивиться з чималою дозою іронії й скептицизму... Не в плеканні бо хліборобських чеснот бачить він своє призначення — для нього найвища чеснота була і залишилась надалі — вояцька слава і бойове побратимство. Для нього родинне гніздо — жінка і хата — чи не тим найголовніше, що в ньому має захист-притулок донька бойового товариша-побратима — сирота Оксана. Поза тим Карась не конче пильнує своє кубельце, а шукає розради і потіхи в товаристві таких як і він сам, що так висловимося „запорожців на безробітті", де за чаркою „оковитої" можна згадати про славу минулих днів; проспівати козацьких пісень і то буйно-веселих, то тужно-сумних, як доля України. Лицарське завзяття і відвагу запорожець Карась шанує над усе — і тому йому так полюбився молодий султан і він радий ближче його пізнати, бо в часі бою він його „і бачив і не бачив".

Такий образ Карася Івана, старого запорожця Пластунівської паланки, подано і переконливо, донесено до глядача артистом Чалим. Постава і одяг, гра обличчя, рухи і голос — усе згармонізоване, творить цілість; на відміну від інших (наприклад Андрія) почуває себе на сцені абсолютно вільно.

Одарка — це українська жінка, що їй на чужині припало важливе і нелегке завдання — берегти родину, цю основу біологічної субстанції народу. І саме тому вона бідкається, що Карась загулює, десь „волочиться" на цілі доби „пропадає". І не тому, що вона така ревнива, чи боїться чоловікової зради — ні, вона бо певна своєї жіночої принади і „прив'язуючої" сили для Карася, — але як господиня, що любить порядок і добру славу перед людьми, вона скорше ладна збачити чоловікові гульню в шинку, в козацькому товаристві, ніж „підночівлю" у племінниці (небоги). Тут Одарка вже не витримує на самій догані та докорах, а пускає в дій найважчу „жіночу артилерію" — макогін і ...сльози. Во жіночі сльози — це таки велика сила. І не дарма збентежений Карась боїться їх більше, як макогону і апелює до глядача, ніби шукаючи в нього підтримки: „От лукава, вража жінка — зараз в сльози і голосить! Щоб злякати чоловіка, щоб не знав він, що й робить". І так само не з жадности до грошей, а знаючи, що чоловік їх „продзиндрить" у гульні, замість підтримати господарство, — Одарка рішуче перехоплює в свої руки „казну" — дарунок султана Карасеві.

Ось така Одарка — правдива українська жінка-господиня в п'єсі, такою показала її й на сцені артистка Винниченко-Мозгова. І грою, і голосовими даними це була гідна пара Карасеві - Чалому. Ми лише хотіли б у деяких місцях виразнішої дикції та більшої „зіграности" з оркестрою.

Молодий козак Андрій і сирота-дівчина Оксана — це коханці, що їх не мусить бракувати в кожному більшому театральному дійстві. Во таке й життя, і ніякі суспільні чи національні колізії не можуть заслонити й виправити природних прав молодости. Проте на сцені ця пара була нерівна: в той час, коли в Оксани (артистка п-ні Роговська) — видно життя з його широкою гамою переходів від глибокої туги над власною сирітською недолею скитальством на чужині до безпосереднього щирого захвату й радости з приводу враз розкритих обріїв волі і здійснення мрії, то Андрій (артист Ю. Ковінько) статика, хоч він і рухається і співає на сцені. Тому не переконливо звучать його слова, що він з Оксаною оминуть турецьку придунайську сторожу і перепливуть синій Дунай. Скутий наручниками, він стоїть безживно, покірний долі, і навіть загальна радість від почутої звістки про волю не зворушує його. Принаймні глядач цього не бачить. Кращий Андрій в часі молитви, хоч горішні ноти в співі і тут не звучали в нього добре.

Султан (артист Л. Рейнарович) і сцена виходу султана і вслід за ним сцена його розмови з Карасем — безперечно на доброму рівні сценічної гри.

З „турецьких" персонажів ще маємо Імана (арт. І. Самокиш), якому також не маємо що закинути, і Селих — Ага (арт. С. Гаррісон), що говорив місцями занадто тихо і його слова до більшости глядачів не доходили. Хочемо відзначити ще маленьку ролю старенького сивоголового селянина (М. Магляр — керівник ансамблю); словами, що належиться цій ролі, артист зумів сугерувати той справді вдячно молитовний настрій, який охопив усіх присутніх на сцені і передавався глядачам у салі, поєднавши їх у спільному глибокому почутті, навіяному подихом Батьківщини.

Кілька слів про балет, окрестру, хор і декорацію.

Балетну частину справив М. Вочко (він же й соліст балету, поруч з В. Лазаревим і Д. Лі); керівник групових танців — І. Фліс. Уся балетна частина пройшла гарно, викликавши загальне захоплення залі. Загалом упоралась з музикою п'єси оркестра під дириґентурою Кір Кукловського, хоч і була помітна невикінченість певних місць. Зате слабо запрезентував себе хор — і співом і грою та загальним виглядом як група на сцені. Декорація роботи артиста-маляря Якова Анчутина, виконана „без хитрости лукавої", гармоніювала до постави, наголошуючи мотив „рідного краю".

Наприкінці мусимо відзначити енергію керівника і адміністратора (М. Магляр і М. Радчук), що зуміли в наших — таких нелегких — умовах зорганізувати театрально-мистецький ансамбль, стягнувши потрібних мистців з різних околиць ЗДА і надихнувши їх вірою в успіх початого діла.

А. Юриняк

• РОЗШУКИ •

БОЖЕНА і ДАДА ТАРНАВСЬКІ пошукують Д-р **МИРОНА і ІРИНУ СВІДЕРСЬКИХ.** Зголоситись на адресу:

B. D. TARNAVSKA
3466 City Hall
Montreal, Que., Canada.

Пошукую **МИХАЙЛА і ОСИПА БОГДАНИК,** котрі проживали до 1949 р. в Міттерсвіл, Австрія. Хто знає про них, або вони самі, прошу зголоситись до:

OSIP KYSIL,
224 E. 13th St., Apt. 6, New York, N.Y.

Пошукую рідних і знайомих з села Царинське, пов. Сянок, а головно брата **ДМИТРА ВОЗНЯК** з того ж села. Шукає **Анна Возняк,** замужна **Саган.** Прошу писати на адресу:

GREGOR SAGAN
325 Ave., E., Bayonne, N. J.

Пошукую свого брата **АНДРІЯ HLADKY,** який виїхав з Алберти до Америки до Портленд, Ориґон. Хто знає про него, або він сам, прошу писати до:

PETRO HLADKY
New Kiew, Alberta, Canada.
(Via Lavoy)

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

• ВАКАЦІЇ-ЛІТНИСЬКА •

КІМНАТИ без або з прохарчуванням для проведення вільних днів та вакацій, лодкування та ловлення риб близько. Пишіть до:

LEON DYBAK,
R. F. D. 1.. Box 14, Ulster Park, N. Y.

• Професійні оголошення •

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Зібрання відділів УНСоюзу

Збори відділів УНСоюзу в Ню Йорку дня 1. червня 1951 в домівці в домівці католицьких ветеранів. Присутніх було 20 осіб, заступлених 8 відділів. Програма зборів: 1. Справи організаційні, 2. Справи купна Народного Дому, 3. Плян праці на будуче.

Присутній на зборах заст. голови УНС п. Й. Лисогір зложив привіт і порушив справу американсько-української молоді, яка повинна більше інтересуватись працею, зв'язаною з її членством в УНС. Містоголова висловив свій погляд на систему, яка на його думку, не зовсім відповідна в організуванні молоді. На тій точці розвелась дискусія, в якій можна було вичути думку, щоб молодь мала свої окремі відділи і ними управляла. Справа молоді є пекуча не лишень в УНСоюзі, але і в цілім громадянстві, бо ми є свідками, як вона постійно віддалюється від нашого громадянського життя. Дуже жива дискусія вив'язалась над справою купна Народного Дому в місті Ню Йорку. Присутній на зборах голова Комітету Народного Дому, інж. М. Лепкалюк, якого представив п. П. Кучма, відчитав старанно опрацьований реферат, яким вказав хід праці над придбанням культурного осередка для десяток тисяч українців і їх організацій на терені Ню Йорку. Після реферату вив'язалась дискусія, в якій забирали голос д-р Коваль, М. Малетич, Г. Лучанко, м-р Гуглевич, В. Хоміцький, адв. Н. Гаврилко, -др С. Демидчук, п. Кифор і прочі. Дискусія велась не над потребою Народного Дому, але над методами, як роздобути гроші і як забезпечити вдержання того дому. Як звичайно думки були різні, а вислідом обширної дискусії була одноголосна ухвала представників Союзових відділів дати Комітетові моральну і матеріяльну піддержку в його праці при надбанні Народного Дому в Ню Йорку. Присутні на зборах представники відділів УНС взяли на себе обов'язок пропаґувати справу Народного Дому не лиш між своїм членством, але серед всього українського громадянства взагалі.

При кінці голова Комітету відділів УНС п. Кучма підніс справу відбування зборів відділів УНС. Фактом є, твердив предсідник, що фреквенція членів, які являються на місячних зібраннях, замість зростати — постійно паде. В дискусії чути було голоси, що ті збори неінтересні особливо для членів з нової іміґрації. А деякі висловлювали думку, мовляв як член заплатив вкладку то і виконав свій обов'язок. На ті замітки дала відповідь Марія Демидчук, секр. зборів. Вона коротко перейшла культурні надбання і працю УНС, яку вели відділи при помочі зборів. Вона пригадала, що коли б тут ішлося тільки про заплату вкладки, то ми так само могли б заплатити її в інших асекураційних компаніях. Але УНС це є братня організація і вся праця виконана відділами УНС була передискутована, уплянована і вирішена на зборах відділів. Всяку моральну і матеріяльну поміч нашому рідному краєві давали з Америки на протязі 50 років ось такими як дехто каже „неінтересними" зборами. Щоб не бути голословною, навела ось такий примір: приходять розпачливі вісти з Европи, що, в західній Европі опинилось сотки тисяч українських втікачів. Нам сейчас треба організувати допомогу. Нам треба плянів, вказівок, рішень і грошей. Як розв'язуємо ми ті проблеми? Кличемо збори і на тих „неінтересних" зборах укладаємо плян праці, ухвалюємо гроші, або й вибираємо окремий комітет і розпочинаємо діло. Певно, що, як нема інтересних справ, то збори є нудні, але коли на збори прийдуть люди з ініціятивою і ідеєю, то всякі збори оживляться. Тем до оживлення зборі є аж забагато. Треба їх використати. Замість творити щось „хоч слабе, але щоб було нове", треба наперед доложити зусиль, щоб підсилити і оживити організації, які вже існують. Вони мають гроші і апарат до праці, а потрібно лиш людей, які зрозуміли б теперішний стан нашої збірноти.

На цій дискусії збори закінчено. Зборами проводив Петро Кучма.

Марія Демидчук
секретарка

ПІТСБУРГ, Па.

На „писанку"

На заклик ЗУАДКомітету зібрати „Писанку на ратунок брата й сестри" при Укр. прав. Церкві св. Володимира створено ініціятивний комітет з новоприбулих іміґрантів, який зайнявся організацією вечорниць з метою зібрати гроші на вищезгадану ціль. Вечорниці відбулися 20-го травня і пройшли з великим успіхом. З великим вдоволенням треба підкреслити, що зібралися всі українки та українці, без різниці на віровизнання та час прибуття до цієї Богом благословенної Землі і цим ствердили, що вони далі болють над недолею сестер та братів, які залишилися на скитальщині в непевних і тяжких умовинах таборового життя.

Дохід з вечорниць в сумі $149,02 переслано ЗУАДКомітетові.

Інж. М. Юхнівський

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па.

Товариство Сприяння УНРаді

6-го травня відбулися річні звітні збори Т-ва Сприяння УНРаді. Звіт про історію постання Т-ва та його діяльність здав голова П. Шинькар. Сьогодні за прикладом Филаделфії налічується багато подібних організацій, які зобов'язалися постійними членськими вкладками та періодичними добровільними датками, а в деяких містах дводенним заробітком, підтримувати матеріяльно та морально Українську Національну Раду та уможливити їй дальшу працю в спарві визволення України. Ділова дискусія, в якій взяло участь понад 20 осіб, свідчить про щире бажання допомогти праці Державного Центру. Різні Організації через своїх представників вітали працю Т-ва та пропонували підтримку.

На наступний рік обрано нову Управу з 10 осіб, куди увійшли представники різних віровизнань, різного теперішнього походження, як і ті, що тут народилися, так і ті, що недавно прибули. На голову Управи обрано інж. З. Дончука. Крім того Загальні Збори дали право Управі побільшити склад діловими і енерґійними українцями, що забажають працювати для добра свого народу. Т-во отримало поштові значки, випущені УНРадою і розповсюджує їх.

Присутній

ВУНСАКЕТ, Р. Ай.

Свято в Честь Тараса Шевченка

Також і цього року українська громада в Вунсакет святкувала роковини в честь найбільшого сина України, Тараса Шевченка. Свято влаштовано в неділю, 25-го березня ініціятивою й старанням укр. православної парохії св. Михаїла, та з поміччю Відд. 206 УНС, Союзу Українок, Сестрицтва, Содалиті, Мужеського Хору „Бандура", Міш. хору „Боян" і Рідної Школи.

Свято розпочалось відправленням понахиди місцевим парохом, о. С. Голутяком, з участю муж. хору „Бандура" під кер. п. Й. Марцінюка. Концертова частина програми почалась безпосередньо на парафіяльній салі відспіванням американського гину і „Заповіту". Іван Кокольський, привітавши святочну громаду підкреслив, що ми, українці в цей прикрий і тяжкий час для нас, повинні шукати в словах нашого Пророка й Ґенія розв'язки питань, які сьогодні поставлені перед Україною та українським народом. Хор „Бандура" відспівав дві пісні: „Накрила нічка" — Гайворонського і „Встає хмара зза лиману" — Конища. Сопранові соля: „Ой одна я, одна" муз. Павла Печеніги Углицького, „Владико неба і землі" Аргимовського та „Синя чічка" Гайворонського, були відспівані панею Надією Голутяк. Діти Рідної Школи, під проводом о. пароха, відспівали ряд пісень та виголосили відповідні до свята деклямації. Громада нагородила маленьких рясними оплесками, додаючи їм охоти дальше вчитись рідної мови і пісні.

Найважнішою точкою програми була головна промова проф. Михайла Ветухова, голови УВАН в ЗДА. В дуже цікавій і цінній промові, шановний бесідник зазначив, що ми українці щойно почали пізнавати й розуміти свого великого Пророка. Сьогодні ми свідками подій на Україні, про що писав Шевченко сто років тому. Здійснюються пророцтва його! Промовець закінчив реферат тим, що прийде світлий час, коли проженеться ворогів України і не буде там „ні ляха, ні пана" ні москаля-комуніста, а будуть тільки вільні люди у вільній країні, в якій оживе слава — Слава України!

Мішаний хор „Боян" під проводом о. С. Голутяка, відспівав три пісні: „Думи мої" — Воробкевича, „Садок вишневий" — Кириченка, та „Учітеся, брати мої" — Котка. Перед закінченням був поставлений живий образ „На могилі Тараса" укладу пані Каролини Микитин. Сцена представляла могилу Шевченка, до якої приходить дівчина-сирота і молиться за кращу долю України. В часі молитви появляється дух Шевченка й благословляє її та ввесь український народ. Дуже гарно й чутливо ролю дівчини-сироти відограла Анна Роґожинська.

Кінцеве слово виголосив п. Дмитро Ясінчук.

В часі перерви у програмі переведено збірку на „Народний фонд", жертви, які зложили слідуючі: $5: Микола Глядик ст.; $3: Павло Тиняк; по $2: М. Карась, П. Мединський, П. Тепер, М. Кінаш, К. Микитин, М. Копернюк, Д. Ясінчук, І. Кокольський, І. Гуцаль, І. Кльован, К. Каролишин, М. Литвинець, Р. Борис, І. Затонський, Г. Тепер, Й. Чагарин; по $1: Г. Шевчук, М. Кришталович, Ф. Камфорник, К. Пурич, А. Сарахман, п-ні Герман, Й. Кава, Марія Сороката, п-ні Проборівська, п-ні Ясінчук, Степан Шевчук, М. Підгорецький, п-ні Альбрехт, А. Самборська, п-ні Пасічник, Є. Тепер, О. Рекрут, п-ні Комуніцька, П. Вінковський, Лех, І. Околіта, М. Проборівський, П. Ремінник, А. Пророчок, І. Назарик, В. Орловський, Г. Глинка, В. Кучерявка, Ю. Самборський, П. Демуш, С. Сулима, п-ні Ремінник, П. Гафійчук, п-ні Колісник, С. Павлишин, А. Глядик, п-ні Марлей, І. Грядюк, О. Чубай, О. Кокольський, Т. Чагарин, М. Михалюк, Є. Самборський, М. Бардичевський, М. Чагарин, Кость Коріцький, М. Камфорник, А. Рапко ст., п-ні Марцінюк, А. Клован, п-ні Зарівна, Іванович, К. Бойко (Пров.), п-ні Гречух, А. Робак, А. Комар, І. Водиар, О. Рекрут, М. Яцишин, П. Стойко, О. Колісник, С. Гуняк, А. Стрик, А. Каролишин, О. Каролишин, А. Сирота, Т. Лаба, К. Деревянченко, Т. Паньків, М. Бардичевська, В. Липський, М. Кулин, Ф. Роґожинська, С. Макар, Ф. Ґнєцко, І. Стойко, В. Герман, К. Лаба, Ю. Ходоровська, Н. Кузів, П. Ґнєцко, Д. Рапко, П. Ґудз. Решта дрібними. Разом $145,51 Гроші, по оплаченню видатків, вислано до УККомітету.

Учасник

• РІЗНІ ОГОЛОШЕННЯ •

ПОДЯКА

Почуваємося до милого обов'язку зложити сердечну подяку **п. І. Сидорові,** 2555 — 35th St., Astoria, L. I., N. Y., та іншим колишнім парафіянам нашого Батька, бл. п. о. Володимира Яцишина з села Голешів, Зах. Україна, за визначну моральну й матеріяльну допомогу, яку виявили нашій Мамі, Олені Яцишин, і нашій Няні, Евдокії Микитин, при їх прибуті з Европи до Ню Йорку. Хай Всевишній відплатить Вам, Дорогі Земляки, десятикратно за Ваше добре й благородне щиро-українське серце!

Клівленд, у червні 1951.

Катруся Яцишин-Шокалюк,
дочка.
Антін і Йосафат, Яцишини, сини.

18 Японців Ще Не Вірять В Закінчення Війни

Аґама, Ґуам, 18. червня. — На віддаленому острові Анатаган перебуває ще озброєних одним кулеметом 18 японських вояків, які не хочуть повірити, що війна на Пацифіку вже закінчилася та що Японія ту війну програла. Тільки один з тих вояків, колишній інженер японської імперіяльної фльоти, нарешті повірив та вийшов з укриття, здаючись американцям. Всі ці вояки належать до залоги одного зі затоплених підчас війни японських кораблів. Їх усіх було 33, але вісімох вони самі вбили, як ті виявили бажання здатись американцям, а інші померли з інших причин. Щоб переконати всіх цих недобитків, що війна вже справді давно скінчилася, американці залишили для них 200 листів від їх жінок, матерей та рідних, в яких ці роз'яснюють їм зміни, що заіснували від 1945 року.

НОВІ ІМІҐРАНТИ

ПОВІДОМЛЕННЯ ЗУАДК

Слідуючі родини приїжджають на анонімні ашуранси ЗУАДК кораблем „ДЖЕНЕРАЛ БЛЕЧФОРД" до НЮ ЙОРКУ, дня около 23 червня ц. р. і не мають спонзорів:

Горас Василь, Катерина, Михайло, Іван, Ярослав, Богдан; Дорош Андрій; Смішко Микита, Анастазія, Михайло, Стефанія; Фалач Микола, Анна, Іванна; Ґіль Василь, Анна, Катерина; Бандера Ярослава (дитина).

Цим самим кораблем приїжджають родини, які мають спонзорів і місця призначення:

Бакуменко Яків, Павлина; Ненко Алла; Білан Конон; Божик Григорій Буіклиский Ілля, Тамара; Чайка Іван, Софія, Володислав, Марія; Дашківський Степан, Ольга, Іларій, Лариса; Доос Ґустав-Остап, Бронислава, Василь, Юлія; Гафткович Марія, Христина, Зоріянна; Головецький Василь, Ельза, Франц; Яковлів-Церкевич Константин, Ева-Марія, Тарас; Лапенко Михайло; Литвиненко Микола, Євдокія; Міхалошкін Федір; Михайлівська Ірина, Дмитро; Польковський Казимир, Дарія, Богдан; Руденко-Гринаковський Корній; Сакало Микола, Леся, Алла; Бараник Андрій, Ольга, Галина; Качур Григорій; Ноґач Текля, Корнелія; Турик Ілля, Ірина; Заброцький Семен.

Хто бажав би занятись одною родиною без спонзора — просимо зголосити зараз до:

United Ukrainian American Relief Committee, Inc.
P. O. Box 1661, Phila. 5, Pa.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **„Ліквідація УРСР",** найновіші і очікувані кроки в національній політиці Кремля, буде темою доповіді, яку виголосить В. І. Гришко на черговому вечорі Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, 149 2-га евеню, в найближчу п'ятницю, 22-го червня, в год. 7:30 ввечорі.

● **Комуно-мадярський уряд „звільнив від обв'язків"** свого амбасадора у Вашинґтоні, Імре Горвата, призначаючи на його місце д-ра Еміля Вейля, відомого комуністичного лідера.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"!

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. червня 1951 р. помер у 54. році життя

МИКОЛА ПІДГАЙНИЙ

довголітний член і касієр Бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний походив зі села Березовиця велика, коло Тернополя, Зах. Україна. Був активним членом нашого Братства і ніколи не жалів часу ані труду в розбудові його.

Похорон відбудеться в середу, 20. червня, в год. 10. рано, з погребового заведення П. Яреми, 129 Е. 7. вул.

Проситься всіх членів Братства до участи в похороні. — В. И. П.!

Управа.

Дня 11. травня 1951 р. помер у 56. р. життя член Бр. св. Василія Вел., від. 87 У. Н. Союзу в Ланкестер, Н. Й.

КОНСТАНТИН КУПЕР.

До Союзу вступив в 1918 р. Покійний родився в селі Куляшне, пов. Сянік, Зах. Україна. Полишив в смутку жінку Юлію, дочку і сина та 4 внуки, а також батька на вигнанні десь під Москвою. Покійний занімав довший час різні уряди в Братстві.

Похорон відбувся 15. травня при участи родини і членів Бр. та знайомих з укр. катол. церкви св. Василія на цвинтар St. Mary's. — В. И. П.!

В. Максимик, чл. від.

Дня 16. червня 1951 р. помер у 71. р. життя

КОНСТАНТИН КАЧУРЯК,

член Тов. Зап. Січ, від. 3 У. Н. Союзу в Елизабет, Н. Дж.

Покійний походив зі села Поляни Сировичні, пов. Сянік ,Зах. Україна. До У. Н. Союзу вступив в 1907 р., був урядником від. 65 У. Н. С., та брав чинну участь в громдаськім та церков. житті місцевої громади. Це був свідомий лемко-українець, що збирав жертви на культурні і освітні цілі дорогої Лемківщини, сам щиро жертвував і других заохочував до жертв на загальні українські цілі. Полишив у смутку дружину Олену, сина Івана, дочку Анну і внуки. — В. И. П.!

М. Сухорський, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС. — Піврічні збори Тов. ім. Е. Коновальця, від. 238, відбудуться в неділю, 24-го червня, в укр. церк. салі, 136 Арлінґтон вул., в год. 11-ій, зараз по відправі. Проситься всіх членів явитись численно на цих зборах. На зборах будуть порушені важні справи, а рівнож буде роздача дивіденд від У. Н. Союзу за цей рік. Хто є в Союзі більше як два роки, для нього є чек, який треба відібрати на зборах, бо секретар не буде посилати чеків. Хто залягає із платнею місячних вкладок, повинен їх вплатити, інакше буде суспендований. — За уряд: П. Мороз, гол.; П. Попович, кас.; М. Давискиба, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками дванадцяти міліонового Союзового майна!

ТАРЗАН, ч. 2614. Час рішення

Яна й Улан щезли в густому гиллі дерев, коли гориби під'їхали.

Коли гориби поїхали геть, Улан розповів Яні про те, як Тарзан хитро дурив їх поки він, Улан, пробував її ратувати.

Тарзан зненацька вискочив на товстий відгилок дерева, на якому стояли його супутники. Він усміхнувся коли вони, швидко обернулись до нього,

Щоб досягти гір, плянував Тарзан, вони мусять знову перейти ріку Ґйор Кор або, трохи коротший, хоч більш небезпечний маршрут понад озером,